TORFAEN COUNTY BOROUGH

BWRDEISTREF SIROL TORFAEN

Adroddiad Blynyddol 2023 - 2024

Cydymffurfiad â Safonau'r Iaith Gymraeg

Paratowyd yn unol â gofynion

Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011

Mehefin 2024

This document is also available in English

Cynnwys

1. Cyflwyniad 2

2. Cefndir 3

3. Cydymffurfiad 4
- Safonau Cyflenwi Gwasanaethau
- Safonau Llunio Polisi
- Safonau Gweithredu
- Cwynion
- Sgiliau'r Iaith Gymraeg
- Hyfforddiant Iaith Gymraeg
- Recriwtio

4. Casgliadau 14

1. Cyflwyniad

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen yn ymdrechu i ddarparu gwasanaethau o ansawdd i drigolion ac ymwelwyr trwy gyfrwng y Gymraeg.

Trwy gydol 2023/24, mae'r tîm wedi gweithio gyda Cyfarwyddiaeth i godi ymwybyddiaeth a chynghori ar ofynion cyfreithiol y Safonau. Mae gwaith wedi dechrau ar Hyfforddiant Corfforaethol ar gyfer y Gymraeg i sicrhau bod gweithwyr newydd yn ymwybodol o'r pwysigrwydd a'r gofynion moesegol wrth weithredu Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011.

Mae'r Cyngor yn parhau i gefnogi partneriaid a sefydliadau allanol sy'n darparu gwasanaethau ar ran y Cyngor gyda'r nod o wella ansawdd ac argaeledd gwasanaethau Cymraeg.

Mae'r adroddiad yma'n cyflwyno'n cydymffurfiad â'r Safonau ac yn cyflwyno'r data angenrheidiol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2023/24. Rydym wedi dileu rhwystrau a allai wahardd cynnydd y Safonau a bydd yn arwain i fwy o hyrwyddo a chyflogi staff i ddarparu ein gwasanaethau cyfrwng Cymraeg.

Cyflwynwyd yr adroddiad yma i'r Cyngor llawn ac mae'n sicrhau fod Aelodau Etholedig yn llwyr ymwybodol o'r cyfrifoldebau corfforaethol a rhwymedigaethau statudol o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011.

Bydd yr Adroddiad Blynyddol, wedi'i gymeradwyo gan y Cyngor, yn cael ei gyhoeddi ar wefan gorfforaethol y Cyngor (www.torfaen.gov.uk), o dan adran yr iaith Gymraeg a bydd ar gael mewn swyddfeydd lleol ble mae mynediad i'r cyhoedd, erbyn 30 Mehefin 2024 fan bellaf.

Mae'r Comisiynydd y Gymraeg presennol, Mrs Efa Gruffudd Jones wedi bod yn y swydd ers Ionawr 2023.

2. Cefndir

Cynhyrchir yr Adroddiad Blynyddol hwn dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011 a Rheoliadau Safonau'r Iaith Gymraeg (Rhif 1) 2015. O dan y fframwaith cyfreithiol mae gofyn i Gyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen adrodd ar bum maes statudol.

Meysydd	Safon a/neu Isadran Berthnasol
Cydymffurfiad	158, 164, 170
Cwynion	147, 148, 149, 156, 158 *(2)*, 162, 164 *(2)*, 168 *(a)*, 170 *(2) (d)*
Sgiliau'r Iaith Gymraeg	170 *(2) (a)*, 151
Hyfforddiant Iaith Gymraeg	170 *(2) (b) (c)*, 152
Recriwtio	170 *(2) (ch)*, 154

Ceir manylion Safonau Iaith Gymraeg y Cyngor o fewn yr Hysbysiad Cydymffurfio dyddiedig 30 Medi 2015. Mae'r cyngor yn ddarostyngedig i 170 o Safonau sydd wedi'u cynnwys yn yr Hysbysiad Cydymffurfio. Mae copi o Hysbysiad Cydymffurfio Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen ar gael yma

Mae'r Tîm Iaith Gymraeg yn rhan o'r Uned Cefnogi Gwasanaethau Cyhoeddus, sy'n eistedd o dan gyfarwyddiaeth Oedolion a Chymunedau. Ar hyn o bryd, mae pedwar aelod staff yn gweithio ar gyflawni gwaith Iaith Gymraeg corfforaethol ar ran y Cyngor:

Swyddog yr Iaith Gymraeg
Cydgysylltydd Cyfieithu Cymraeg
Cyfieithwyr yr Iaith Gymraeg (1 x LL/A, 1 x Rh/A)

Cyfarwyddiaeth Oedolion a Chymunedau
Uned Cefnogi Gwasanaethau Cyhoeddus
Y Ganolfan Ddinesig,
Pont-y-pŵl
Torfaen, NP4 6YB

Ffôn: (01495) 766096

Yr Aelod Gweithredol a benodwyd ar gyfer Llywodraeth Gorfforaethol a Pherfformiad (gan gynnwys yr Iaith Gymraeg) ar gyfer 2023/24 oedd y Cyng. Peter Jones

3. Cydymffurfiad

Cyhoeddwyd canllawiau a dehongliad y Cyngor ar gyfer staff ar ofynion y Safonau Cyflenwi Gwasanaethau ar fewnrwyd y Cyngor. Bydd y cyngor yn cynnal ei ymarfer siopa dirgel ei hunain i sicrhau cydymffurfiad cyson â'r Safonau.

Safonau Cyflenwi Gwasanaethau

Grŵp Safonau	Camau a Gymerwyd yn ystod 2023/24	Camau i'w cymryd yn ystod 2024/25
Safonau 1 - 7 Gohebiaeth a ddanfonwyd ac a dderbyniwyd	Cyhoeddi canllawiau drwy Fwletin y Staff Mae cyfeiriadau e-bost corfforaethol wedi'u cyfieithu a byddwn yn parhau i weithio gydag SRS i fabwysiadu'r cyfeiriadau dwyieithog newydd	Monitro gohebiaeth gyffredinol â'r cyhoedd i sicrhau cydymffurfiaeth.
Safonau 8 - 22 Galwadau ffôn a wnaed ac a dderbyniwyd	Mae’r Cyngor wedi profi’r negeseuon awtomatig wedi'u recordio'n ac maent yn cydymffurfio â'r Safonau perthnasol Rhwng Ebrill 2023 a mis Mawrth 2024, derbyniodd prif ganolfan alwadau'r Cyngor gyfanswm o 77,678 o alwadau. Dewisodd 0.84% (650 galwad) o'r galwadau hyn yr opsiwn Cymraeg.	Sicrhau bod aelodau a staff yn ymwybodol o'r protocol wrth ymdrin â galwadau Cymraeg. Adrodd nôl i Gomisiynydd y Gymraeg ar gamau a gymerwyd yn dilyn ymchwiliad CS1149
Safonau 24 - 36 Cyfarfodydd gyda’r Cyhoedd	Mae'r datblygiadau gan Microsoft wrth gyflwyno cyfieithu ar y pryd o fewn Teams wedi sicrhau y gellir darparu gwasanaeth ar gyfer pob cais lle bo angen. Er bod rhai problemau ansawdd sain yn ystod 2023/2024	Parhau i weithio gyda'n cyfarwyddith ar y gofyniad i asesu sgiliau iaith eu cynulleidfaoedd.
Safonau 37 - 51, 69 - 70 Dogfennau dwyieithog eraill	Mae'r holl gyfarwyddiaeth wedi cael eu hysbysu am y Safonau sy'n ymwneud â chynhyrchu dogfennau cyhoeddus.	Monitro samplau o ddogfennau i sicrhau cydymffurfiaeth.

Safonau 52 - 60 Gwefannau, Cyfryngau Cymdeithasol ac Apiau, a Pheiriannau Hunanwasanaeth	Cafodd tudalennau Cymraeg y wefan gorfforaethol 6,411 o ymweliadau yn ystod 2023/24, o'i gymharu â 2,122,148 o ymweliadau i'r tudalennau Saesneg. Mae hyn bron ddwywaith yr ymweliadau yn ystod y flwyddyn flaenorol.	Monitro gwefannau sy'n eiddo i'r Cyngor i sicrhau cydymffurfiaeth
Safonau 61 - 63 Arwyddion	Nid oedd unrhyw ddatblygiadau Tai yn ystod 2023/24. Nid yw arwyddion enwau strydoedd presennol yn cael eu cyfieithu.	Monitro'r gwaith adnewyddu pellach yn y Ganolfan Ddinesig a Thŷ Blaen er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth
Safonau 64 - 68 Gwasanaethau'r Dderbynfa	Ymweliadau cyfnodol yn ystod y flwyddyn i sicrhau cydymffurfiaeth.	Gweithio gyda'r tîm recriwtio a rheolwyr i sicrhau bod pob swydd newydd yn y dderbynfa yn cael eu gwerthuso gyda'r sgiliau Cymraeg priodol.
Safonau 71 - 75 Rhoi Grantiau	Bydd yr adran Archwilio Fewnol yn asesu perfformiad unrhyw gyllid a ddyfernir fel rhan o grant yn unol â'r Safonau dyfarnu grantiau. Ni chynhaliwyd unrhyw asesiadau yn ystod 2023/2024 mewn perthynas â grantiau a'u cydymffurfiaeth â'r gofynion	Gweithio gyda'r adran Archwilio Fewnol i sicrhau fod asesiadau'n cael eu cynnal
Safonau 76 - 80 Rhoi Cytundebau	Mae pob gwahoddiad caffael yn cynnwys elfennau sgorio'r Iaith Gymraeg. Mae pob tendr llwyddiannus yn cael cynnig cefnogaeth gyda'r Gymraeg.	Parhau i weithio gyda darparwyr trydydd parti ar ofynion y Gymraeg
Safonau 81 - 82 Hyrwyddo Gwasanaethau Iaith Gymraeg	Darparwyd canllawiau hyrwyddo gwasanaethau drwy'r cyfryngau cymdeithasol i staff .	Monitro'r cyfryngau cymdeithasol i sicrhau bod gwasanaethau Cymraeg yn cael eu hyrwyddo'n weithredol.

Safon 83 Hunaniaeth Gorfforaethol	Mae hunaniaeth gorfforaethol y Cyngor yn ddwyieithog	Monitro cydymffurfiaeth
Safonau 84 a 86 Cyrsiau Addysgol	Hysbysebwyd cyrsiau gyda chynnig dewis iaith. Asesir pob cwrs o ran nifer y mynychwyr a'r ddarpariaeth.	Sicrhau bod yr asesiad o gyrsiau yn cael ei gyhoeddi ar ein gwefan
Safon 87 Systemau Cyhoeddiadau Cyhoeddus	Mae'r cyhoeddiadau a wneir ym mhob lifft yn Swyddfeydd y Cyngor yn ddwyieithog.	Monitro cydymffurfiaeth

Safonau Llunio Polisi

Cyhoeddir canllawiau a dehongliad y Cyngor ar ofynion y Safonau Llunio Polisi ar fewnrwyd y Cyngor.

Grŵp Safonau	**Camau a Gymerwyd yn ystod 2023/24**	**Camau i'w cymryd yn ystod 2024/25**
Safonau 88 - 93	Mae asesiad effaith integredig y Cyngor, sy'n gysylltiedig â'r 7 nod llesiant cenedlaethol, yn parhau i fod yn arf effeithiol. Mae Uned yr Iaith Gymraeg yn goruchwylio pob penderfyniad polisi sy'n gofyn am asesiad effaith integredig cyn ei gyflwyno i'r Aelodau Etholedig	Datblygu modiwl hyfforddi ar-lein (erbyn Gorffennaf 2024) i hysbysu staff o'r gofyniad a canllawiau ar sut i weithredu "ystyriaeth gydwybodol" i'r Gymraeg ar bob cam o'r broses.

Safonau Gweithredu

Cyhoeddir canllawiau a dehongliad y Cyngor ar gyfer staff ar ofynion y Safonau Gweithredu ar fewnrwyd y Cyngor. Bydd y cyngor yn cynnal ei ymarfer siopa dirgel ei hunain i sicrhau cydymffurfiad cyson â'r Safonau.

Grŵp Safonau	**Camau a Gymerwyd yn ystod 2023/24**	**Camau i'w cymryd yn ystod 2024/25**
Safonau 99 – 104 Dogfennau Cyflogaeth	Mae'r holl ddogfennau Adnoddau Dynol electronig yn ddwyieithog. Mae'r system awtomataidd ar gyfer nodi gwyliau / absenoldebau, treuliau a gwerthuso staff yn parhau i fod yn Saesneg yn unig.	Monitro i sicrhau cydymffurfiaeth
Safonau 105 – 111 Polisïau Adnoddau Dynol	Darperir holl bolisïau Adnoddau Dynol y Cyngor yn Gymraeg ar fewnrwyd y staff (SWOOP).	Monitro i sicrhau cydymffurfiaeth
Safonau 112 – 119 Gweithdrefnau Cwyno a Disgyblu;	Mae 7 (0.4% o'r rhai sydd wedi cwblhau eu dewis iaith) aelod o ataf wedi nodi mai Cymraeg yw eu dewis iaith gyfathrebu	Ymgyrch newydd annog staff i gwblhau eu sgiliau iaith a dewis iaith (iFOR)
Safonau 120 - 125 Mewnrwyd y Staff ac Adnoddau TG	Mae'r 'pecyn iaith' Cymraeg wedi'i osod ar bob cyfrifiadur Newydd, ym mhob ystyr.	Adolygu holl adnoddau ar dudalennau Cymraeg y fewnrwyd
Safon 127 Sgiliau Iaith Staff	Gweler yr adran ar *sgiliau iaith Gymraeg*.	Bydd lefelau iaith newydd yn cael eu cyflwyno (CEFR) i ddod â sgiliau iaith yn unol â Llywodraeth Cymru, y ganolfan dysgu Cymraeg ac awdurdodau lleol eraill.
Safonau 128 - 133 Hyfforddi staff	Gweler yr adran ar *sgiliau iaith Gymraeg*. Nid oedd yr un aelod o staff wedi mynychu hyfforddiant Adnoddau Dynol a gynigiwyd yn Gymraeg	Parhau i hyrwyddo dysgu Cymraeg fel sgil gwerthfawr. Datblygu modiwl ymwybyddiaeth Cymraeg ar-lein ac edrych ar ei gwneud yn orfodol i bob dechreuwr newydd

	Yn ystod 2022/2023, ymgymerodd 12 o weithwyr hyfforddiant iaith Gymraeg.	
Safonau 134 - 135 Geiriad a Logo ar gyfer Llofnod E-byst Staff	Atgoffir yr holl staff, drwy reolwyr llinell, i gael llofnod e-bost dwyieithog yn unol â safonau corfforaethol. Mae'r logo "Cymraeg Gwaith" ar gael i staff ei lawrlwytho ar y fewnrwyd.	Diweddaru'r holl adnoddau ar dudalennau Cymraeg y fewnrwyd
Safonau 136 - 140 Y Broses Recriwtio	Gweler yr adran *Recriwtio*	Cyflwyno ffurflen asesu swyddi newydd/gwag i'w chyflwyno. Monitro cydymffurfiaeth ar ôl dileu tâl cyfieithu mewnol.
Safonau 141 - 143 Arwyddion Mewnol	Rhoddwyd hyfforddiant uniongyrchol i staff sy'n comisiynu arwyddion priffyrdd ac arwyddion strydoedd. Cynhaliwyd Seminar Aelodau Etholedig i godi ymwybyddiaeth o'r gofynion iaith Gymraeg statudol yng nghyd-destun y Polisi Enwi a Rhifo Strydoedd.	Monitro'r gwaith o adnewyddu swyddfeydd y Cyngor er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth Uned y Gymraeg i barhau i gymeradwyo pob arwydd priffyrdd a chyfieithiad arwyddion enwau strydoedd i sicrhau cydymffurfiaeth.
Safon 144 Cyhoeddiadau'r Gweithle	Mae'r cyhoeddiadau a wneir ym mhob lifft yn swyddfeydd y Cyngor yn ddwyieithog.	Parhau i fonitro

Cwynion

Mae pob cwyn a dderbynnir gan drigolion trwy gyfrwng y Gymraeg neu sy’n ymwneud â methiant i gydymffurfio â Safonau Cyflenwi Gwasanaeth iaith Gymraeg yn cael ei thrin yn unol â pholisi cwyno corfforaethol y Cyngor. Caiff cwynion eu categoreiddio dan dri cham

- **Cam 1 -** Datrys cwyn yn anffurfiol o fewn 10 diwrnod gwaith
- **Cam 2 -** Cwyn Cam 1 sydd wedi ei chyfeirio at swyddog uwch neu gŵyn sy’n ymwneud â mwy nag un maes gwasanaeth. Caiff cwynion eu harchwilio’n ffurfiol a chânt ymateb o fewn 20 diwrnod gwaith.
- **Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus / Comisiynydd y Gymraeg -** Cwyn Cam 2 sydd wedi ei chyfeirio at swyddog neu gorff uwch a all gael arolwg annibynnol ar ran yr achwynydd. Byddai’r Ombwdsmon yn disgwyl i’r achwynydd fod wedi defnyddio proses gwyno lawn y Cyngor cyn cysylltu, ac eithrio dan amgylchiadau eithriadol. O dan adran 71 Mesur y Gymraeg (Cymru), mae Comisiynydd yr Iaith yn medru derbyn cwynion a anfonir yn uniongyrchol i swyddfa’r Comisiynydd ac ymchwilio ar eu rhan, os tybir bod y gŵyn yn un ddilys.

Yn ystod 2023/2024, derbyniwyd 6 cwyn. Mae’r tabl canlynol yn dangos nifer y cwynion a dderbyniwyd ym mhob cam:

Cam 1:	Cam 2:	Comisiynydd y Gymraeg
1	0	5

Cam 1
Cwyn gan aelod o'r cyhoedd ar 09/02/2024
Diffyg darpariaeth chwarae Cymraeg. Ni aeth y gŵyn ymhellach.

Comisiynydd y Gymraeg
Cynhaliwyd 5 ymchwiliad newydd gan Gomisiynydd y Gymraeg yn ystod 2023/2024

CS1130 - (yn parhau o 2022/2023) - Cwyn gan aelod o'r cyhoedd ar 27/03/2023
Arwydd llwybr beicio uniaith Saesneg wedi'i leoli ar gyffordd Tŷ Coch Way a Hollybush Way yng Nghwmbrân. Ni chynhaliodd y Comisiynydd ymchwiliad llawn.

CS1145 - Cwyn gan aelod o'r cyhoedd ar 25/04/2023
Cyfrif Twitter y Cyngor ddim yn Gymraeg ac arwyddion traffig dros dro ym Mhontnewydd, Cwmbrân

CS1163 - Cwyn gan aelod o'r cyhoedd ar 12/06/2023
Mae arwyddion stryd a arferai fod yn ddwyieithog wedi newid i fod yn uniaith Saesneg / arwyddion traffig yn Saesneg yn unig. Ni chynhaliodd y Comisiynydd ymchwiliad llawn.

CS1061 - Cwyn gan aelod o'r cyhoedd ar 28/09/2022
Mae'r gŵyn hon yn cyfeirio at gŵyn a godwyd ym mis Medi 2022, ond ni ymchwiliwyd iddi a'i chyfeirio at Dribiwnlys y Gymraeg i'w phenderfynu. Ail-agorwyd yr achos ym mis Mehefin 2023. Mae'r gŵyn yn ymwneud â arwyddion enwau strydoedd ac ystyriaeth y Gymraeg wrth wneud penderfyniadau'r Cyngor, mae'r Ymchwiliad yn parhau.

CS1149 -	Cwyn a godwyd gan Gomisiynydd y Gymraeg ar 25/11/2023. Ni atebwyd pedair galwad ffôn a wnaed fel rhan o ymarfer cudd siopwyr y Comisiynydd. Mae'r ymchwiliad hwn yn parhau.
CS1216 -	Cwyn gan aelod o'r cyhoedd ar 27/11/2023 Ni dderbyniwyd ateb at gais am wybodaeth Treth y Cyngor yn Gymraeg. Ni chynhaliodd y Comisiynydd ymchwiliad llawn.

Sgiliau'r Iaith Gymraeg

Mae'r porthol cyflogeion Adnoddau Dynol (iFOR) yn dal, cofnodi ac adrodd ar sgiliau iaith staff, yn y modiwl dysgu a datblygu, ble gall staff ddiweddaru eu sgiliau yn ôl y gofyn. Mae 28% o staff wedi cwblhau'r asesiad. Dyma'r data diweddaraf ar Sgiliau Iaith Gymraeg a dewis iaith y staff.

Mae'r tabl isod yn dangos pob maes gwasanaeth a lefel y rhuglder gan ddefnyddio'r graddfeydd ALTE (Association of Language Testers in Europe) ar gyfer siarad Cymraeg

0 = Dim sgiliau iaith Gymraeg (mae hwn hefyd yn cynnwys staff sydd ddim wedi cwblhau'r asesiad)
5 = Medrus

Nifer o Siaradwyr Cymraeg fesul Adran

	0	1	2	3	4	5	Cyfanswm
Oedolion a Chymunedau	633	48	7	3	2	7	700
Yr Economi a'r Amgylchedd	342	6	0	1	3	1	353
Plant a Gwasanaethau i Deuluoedd	1220	63	3	2	0	4	1292
Cyfarwyddiaeth Adnoddau	240	40	9	5	4	2	300
Gwasanaeth Adnoddau a Rennir	203	22	5	0	1	1	232
Cyfanswm	**2638**	**179**	**24**	**11**	**10**	**15**	**2877**

Canran (%) o Siaradwyr Cymraeg fesul Adran

		1	2	3	4	5	Cyfanswm
Oedolion a Chymunedau		13.6	6.9	0.4	0.3	1.0	22.2
Yr Economi a’r Amgylchedd		1.7	0.0	0.3	0.8	0.3	3.1
Plant a Gwasanaethau i Deuluoedd		4.9	0.2	0.2	0.0	0.3	5.6
Cyfarwyddiaeth Adnoddau		13.3	3.0	1.7	1.3	0.7	20.0
Gwasanaeth Adnoddau a Rennir		9.5	2.2	0.0	0.4	0.4	12.5
Cyfanswm		**6.2**	**0.8**	**0.4**	**0.3**	**0.5**	**8.3**

Dewis Iaith Staff

	Saesneg	Cymraeg	
Oedolion a Chymunedau	243	3	
Yr Economi a’r Amgylchedd	119	2	
Plant a Gwasanaethau i Deuluoedd	137	2	
Cyfarwyddiaeth Adnoddau	246	0	
Gwasanaeth Adnoddau a Rennir	133	0	
Cyfanswm	**878**	**7**	**0.4%**

Yn ystod 2024/2025, bydd y lefelau cofnodi ar gyfer sgiliau Cymraeg yn newid i'r Fframwaith Cyfeirio Ewropeaidd Cyffredin ar gyfer Ieithoedd (CEFR). Mae'r CEFR yn trefnu hyfedredd iaith mewn chwe lefel, A1 i C2, y gellir eu hail-grwpio'n dair lefel eang: Defnyddiwr Sylfaenol, Defnyddiwr Annibynnol a Defnyddiwr Hyfedredd, a gellir isrannu hynny ymhellach yn unol ag anghenion y cyd-destun lleol. Diffinnir y lefelau trwy ddisgrifyddion 'gallu gwneud'.

Nid yw CEFR yn cyd-fynd yn union â'r graddfeydd ALTE a ddefnyddiwn ar hyn o bryd. Felly, byddwn yn lansio ymgyrch i gasglu'r data hwn gan staff presennol a newydd, a fydd yn dangos ym mhle mae ein sgiliau iaith wedi'u lleoli ar hyn o bryd ac yn ein helpu i fynd i'r afael ag unrhyw feysydd lle gallwn ei chael hi'n anodd i ddarparu gwasanaeth Cymraeg.

Hyfforddiant iaith Gymraeg

Mae'r Cyngor yn cynnal nifer o gyrsiau hyfforddiant iaith Gymraeg, gyda'r bwriad o gynyddu gallu siaradwyr Cymraeg yn y sefydliad a datblygu hyder staff sy'n gyndyn o ddefnyddio'u sgiliau Cymraeg. Mae'r cyrsiau i gyd yn cael eu hariannu'n ganolog.

Yn ystod 2023/2024, aeth 5 o gyflogeion i hyfforddiant iaith Gymraeg drwy’r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol (a ddarperir gan Goleg Gwent).

Bydd 2 aelod o staff o'n hadran gofal cwsmeriaid yn mynychu'r Cwrs Cymraeg dwys ym mis Gorffennaf. (Nid yw rhain wedi'u cynnwys yn y ffigurau blwyddyn yma)

Mae 8.3% o'n gweithlu yn gallu siarad Cymraeg (Lefelau 1-5)

Astudiodd 2 aelod o staff y Gymraeg drwy "Say Something in Welsh", cwrs ar-lein.

Cwblhaodd 5 aelod o staff yr hyfforddiant ymwybyddiaeth ar-lein drwy’r Ganolfan Dysgu Cymraeg Cenedlaethol

O dan Safon 128, mae’n ofynnol i’r Cyngor ddarparu hyfforddiant Cymraeg i staff yn y meysydd canlynol, os ydynt yn cael eu cynnig yn Saesneg:

- Recriwtio a chyfweld;
- Rheoli perfformiad;
- Gweithdrefnau Cwyno a Disgyblu;
- Cyfnod sefydlu;
- Delio gyda’r cyhoedd; a
- Iechyd a diogelwch.

Darparwyd hyfforddiant mewn rhai o'r meysydd hyn yn ystod 2023/24, cynigwyd, yn y gwahoddiad, ddewis iaith i’r rhai a fynychodd. Ni dderbyniwyd unrhyw geisiadau am hyfforddiant trwy gyfrwng y Gymraeg.

Recriwtio

Yn ystod 2023/24, hysbysebwyd **885** o swyddi newydd neu wag gyda Chyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen

Roedd nifer y swyddi yn y categori a oedd yn gofyn am sgiliau iaith Gymraeg fel a ganlyn:

Categori	Nifer y swyddi a gategoreiddiwyd	Canran y swyddi a gategoreiddiwyd
Hanfodol	30	3.39
Dymunol	48	5.42
Angen dysgu	2	0.23
Dim angen sgiliau Cymraeg	805	90.96

Fel rhan o'r broses recriwtio, ac fel gofyniad dan Safon 136, rhaid asesu pob swydd o ran ei sgiliau iaith Gymraeg.

O fis Ebrill 2024, bydd y tâl mewnol am gyfieithiadau yn cael ei ddileu. Felly, yn caniatáu i nifer fwy o swyddi gael eu hysbysebu gyda sgiliau Cymraeg a hyrwyddo'r iaith yn haws, gan ddileu'r rhwystrau i gyfieithu a lleihau'r pwysau ar gyllidebau.

4. Casgliad

Strategaeth Hyrwyddo 5 Mlynedd

Cymeradwywyd strategaeth 5 mlynedd newydd y Cyngor (2024 – 2029) ar 27 Chwefror 2024 gan y Cyngor Llawn. Bydd Torfaen yn anelu i gynyddu canran y siaradwyr Cymraeg o 8.24% yn 2021 (Cyfrifiad 2021) i 17% erbyn 2029.

Mae'r Strategaeth yn cyd-fynd yn agos â Chynllun Strategol Addysg Cymru (WESP) a Strategaeth Llywodraeth Cymru – Cymraeg 2050: Miliwn o siaradwyr Cymraeg.

Archwiliad Sgiliau Staff

Mae gennym lawer o staff sydd wedi eu haddysg drwy cyfrwng Gymraeg yn y fwrdeistref, ond gwyddom fod sgiliau'n aml yn cael eu anghofio, ac rhai yn colli hyder. Hoffwn gefnogi ein staff i barhau i ddefnyddio'r sgil bywyd hynod werthfawr hwn. Bydd hyn hefyd yn ein galluogi i ddeall lle mae gennym fylchau sgiliau fel y gallwn geisio eu llenwi drwy recriwtio a/neu hyfforddi yn y dyfodol.

Ar hyn o bryd mae'r Cyngor yn cofnodi sgiliau Cymraeg staff ar ei brif blatfform gweithwyr (iFOR) gan ddefnyddio graddfa ALTE o fesur lefelau sgiliau siarad, darllen, ysgrifennu a deall Cymraeg.

Er mwyn alinio'r sgiliau â sefydliadau eraill yn y sector cyhoeddus, ein nod yw symud i lefelau recordio CEFR. Mae'r 7 lefel sgiliau sy'n amrywio o 'dim sgiliau' (A0) i 'rhugl' (C2) hefyd yn gysylltiedig â chymwysterau cydnabyddedig a fframweithiau asesu eraill.

Bydd yr arolwg newydd sy’n annog staff i gofnodi eu sgiliau iaith yn cael ei chynnal yn ystod yr Haf.

Dileu Rhwystrau

O fis Ebrill 2024, bydd codi tâl mewnol ar gyfarwyddiaethau am gyfieithiadau yn cael ei ddileu, a chael gwared ar rwystrau sy'n wynebu rheolwyr wrth reoli pwysau cyllidebau.

Bydd hyn yn caniatáu cynnydd i hyrwyddo'r iaith a'n cynnig Cymraeg i breswylwyr.

Bydd y defnydd cynyddol o dechnoleg hefyd yn helpu'r tîm i gynyddu capasiti a lliniaru unrhyw ofynion cynyddol ar y gwasanaeth cyfieithu.

Digwyddiadau diwylliannol

I ddathlu Dydd Gŵyl Dewi, mewn partneriaeth â Menter Iaith Blaenau Gwent, Torfaen a Mynwy, parhaodd y Cyngor i gefnogi gŵyl 'Torf-hwyl'. Cododd y Cyngor ymwybyddiaeth o ddiwrnod Santes Dwynwen a'r gwahanol Eisteddfodau drwy gydol y flwyddyn hefyd.

Datblygu Polisi

Mae Uned y Gymraeg yn parhau i fod yn rhan o'r Asesiad Lles Intergredig ar benderfyniadau polisi.

Fodd bynnag, mae'r angen i asesu'r effeithiau hyn, yn gynharach yn y broses o ddatblygu polisi wedi'i gydnabod. Yn ystod rhan olaf y flwyddyn, mae'r uned wedi gweithio'n agos gyda chydweithwyr i hysbysu cyfarwyddiaethau o ofynion y Safonau a chynorthwyo i gynghori rheolwyr am effeithiau cadarnhaol a negyddol ar bolisi, yn uniongyrchol ac yn anuniongyrchol.

Bydd modiwl hyfforddi newydd yn cael ei lansio ym mis Gorffennaf 2024, wedi'i anelu at reolwyr sy'n gwneud penderfyniadau polisi.